

gustinus Morla *emporii*; 1. part. tit. 12. de *variis quaestionibus*, *quæst.* 2. n. 8. qui Covar. nec Menochium non retulit. Secundo, per textum in l. nam quod, §. finali, cum l. seq. ff. ad Senatusconsultum Trebellianum, qui etiam nihil probat, ut rectè ostendit Rolandus in *conf.* 8. n. 16. lib. 2. & eo non relato, Andreas Gaill. *practicarum observationum*, lib. 2. *observatione* 146. n. 2. Morla ubi *suprà*, n. 7.

19 Idcirco communis, & vera opinio est in contrarium; usufructuarium omnium bonorum à creditoribus, ratione æris alieni conveniri non posse, sed hæredem institutum conveniendum esse, & ad solvendum æs alienum teneri; ita tamen quòd ex rebus ipsi hæreditariis satisfacere possit creditoribus, & in consequentiam minuire usufructum, ac cum tradit bona usufructuario, etiam invito eo tot distrahere de bonis testatoris, quot, satis erit pro æris alieni satisfactione, & postea residuum, quod ære alieno deducto superest, usufructuario utendum fruendumque tradere: ut utriusque par sit incommodum, hæres in proprietate, usufructuarius in solo usufructu sentiat, & habeat decrementum, & jus suum diminutum; tenetur tamen hæres primò satisfacere de pecuniis, si quæ sint in hæreditate, & eis deficientibus, jura, & actiones, & nomina debitorum vendere, deinde bona mobilia, & tandem immobilia minus fructuosa & damnosa: quod si hæres non habeat bona defuncti penes se, sed tradiderit jam usufructuario, vel fructuarius ipse ex voluntate testatoris, possessionem propria auctoritate consequutus fuerit, tunc tenebitur ipse patientiam præstare, ut bona venundari possint ab hærede, pro ære alieno solvendo, vel præstare cautionem de solvendo, aut de conservando hæredem indemnem à creditoribus in casum molestationis alicujus: ita Castrensis, Alexand. Jason, Decius, Ruinus, Craveta, Guilielm. Bened. & alii, cum quibus sic tenet Covar. *lib. 2. variar. dist. cap. 2. n. 4. & 6.* Gozadin. multis rationibus fundans in *conf.* 94. n. 21. Bellon. in *conf.* 7. n. 1. Barbacia, Guid. Pap. Socin. fen. & junior, Parisius, Decius, Alexander, Baldus, Durandus, Francisc. Marcus, Rolandus, Paulus de Montepico, Rubeus, Natta, Corneus, & alii, cum quibus firmiter defendunt Menochius *lib. 4. dist. presumptione* 143. n. 8. cum *seqq.* & n. 13. & *seqq.* Andr. Gaill. qui rationes concludentes adducit *lib. 2. dist. observatione* 146. per totam. Petr. Pechius, Francisc. Vivius, Villalobos, Turifanus, Hotmao, Pistor. & alii, quos refert & sequitur Grassus §. *legatum, quæst.* 35. n. 1. & 2. per totum, latissimè Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, n. 221. fol. 413. usque ad n. 225. fol. 431. Hieronymus Gabriel in *conf.* 114. n. 8. vol. 1. Cephal. in *conf.* 742. n. 22. lib. 3. Ludovic. de Rosatis in *conf.* 94. n. 12. Burlatus in *conf.* 123. n. 14. lib. 1. *Quæstada diversar. questionum juris, cap. finali, n. 6. & 17.* Joannes Botta in *conf.* 6. n. 3. usque ad n. 13. Gama *decis. Lusitania*, 195. n. 2. Hippolyt. Riminald. in *conf.* 172. per totum, lib. 2. Lancelotus Gallia Alexandrin. in *conf.* 4. n. 1. Cardin. Albanus in *lucubrat. in Bartol. ad rubricam, ff. de usufructu, n. 5. & in l. finali, ff. de usufructu legato*, Barbosa in *l. marium, n. 21. fol. 237. ff. solutio matrimonio*. Achilles Pedrocha in *conf.* 7. n. 139. cum *seqq.* & novissimè his non relatis, Petr. Augustin. Morla, de *variis questionibus, tit. 12. emporii, dist. quæst.* 2. n. 3. & *seqq.* Hieronymus de Cævallos *communium contra communes, quæst.* 191. in *fine*. Angelus Matheacius de *legatis & fideicommissis, lib. 2. cap. 18. n. 13.* Petr. Ricciardus ad §. *constituitur, Instit. de usufructu, n. 24. fol. 139.* Joannes Parladorius *rerum quotidianarum, lib. 2. cap. finali, 4. parte, §. 2. n. 6. & 7.* Ubi ex prædicta resolutione, rectè inferendum annotavit, executionem pro ære alieno, vel pro debitis testatoris non esse petendam adversus usufructuarium omnium bonorum, hæredem, sed adversus hæredem, seu hæreditaria bona qui conventus tenetur nominare hæreditaria bona ad executionem.

21 Et pro hac opinione contra Bartolum multa funda-

menta adducunt Gozadinus, Gaill. Menochius, & alii ubi *suprà*, quinque Roland. in *conf.* 8. ex n. 5. usque ad n. 13. vol. 2. quæ sunt jure velut expressa in l. usufructu, ff. ad legem falcidiam, ubi sic scribitur: *Usufructu bonorum legato, æs alienum ex omnibus rebus deducendum est, &c.* & in l. ult. ff. de usufructu legato, ubi fit differentia inter legatum certarum rerum, & legatum usufructus bonorum: dicitur æs alienum ex bonis deduci quando legatur usufructus bonorum, l. fin. §. *in autem æs alienum, vers. in autem legata, C. de bonis quæ liberis*, ubi pater usufructuarius bonorum adventitiorum filii, tenetur solvere legata annua ex fructibus, aut redditibus bonorum, si ad id sufficient; ego reliqua ex ipsis corporibus hæreditariis erunt solvenda: & sic illum textum contra Bartolum, Castrensis induxit *ibi, & in conf.* 294. n. 2. lib. 2. Barbosa in *dist. l. marium, n. 21*. Et denique pro hac parte Socinus in l. 1. ante n. 1. ff. ad Trebellianum, expendit illum textum, existimans expressim urgere in illis verbis: *In quo jus, fructusque transferentur*. Ex quibus annotavit Bartolus *ibidem* n. 3. usufructuarium dici, largè tamen, & non propriè eum, in quem utile jus, si ve commoditas transferitur; & Bartoli doctrinam probarunt Jason *ibi. l. lectura, n. 9. & in 2. lectur. n. 11.* Castrensis n. 3. & Ripa n. 7. Socinus etiam, inde deducens, quòd cum in fideicommissarium, in quem commoditas transferebatur, ut æris alieni non transiret ante Senatusconsultum Trebellianum, similiter nec in usufructuarium transire poterat. Sed hanc inductionem impugnant Jason *ibidem*, 2. *lectura, n. 12.* & Ripa n. 8. ea ratione, quòd cum transeat in fideicommissarium onus æris alieni post Senatusconsultum Trebellianum, idem dicendum erit in usufructuario omnium bonorum, sumpto argumento à ratione Senatusconsulti. Quod tamen sumi non debet, imò expressè urget ille textus in contrariam sententiam: *ibi enim generaliter scribitur, onus æris alieni in hæredem tranire debere, & non in eum, in quem commoditas transferitur: quod fideicommissarium, & usufructuarium æquè comprehendit; & quamvis Senatusconsultum Trebellianum in fideicommissario hoc emendaverit, e jus tamen emendatio, & dispositio ad usufructuarium extendi non debet: nam licet lex nova aliquid disponens in uno ex casibus per antiquam legem æquiparatis extendatur ad alium, ex doctrina glossæ in l. quod verò contra, ff. de legibus, glossa unica in *fine*, in quam probant communiter omnes *ibi*, ut testantur Jason in *authent. quas actiones, n. 19. C. de sacrosanctis Ecclesiis*. Telus Ferdinand. in l. 3. *Tauri, 4. part. n. 16. & in l. 4. n. 22. & 25.* ubi Anton. Gomez. n. 6. Cephal. in *conf.* 366. n. 21. lib. 3. Decianus in *conf.* 11. n. 153. lib. 1. Tamen id non procedit, ubi ratio legis non æquè militat in casu omisso, ut in nostra specie, in qua idè transferuntur onera per Trebellianum in fideicommissarium, quia hæres directus rogatus restituere hæreditatem, absque ullo commodo obstrictus remaneret oneribus hæreditariis: quod esset iniquum, & ab omni juris ratione alienum. Cæterum hæres, à quo omnium bonorum usufructus relinquitur, dominus remanet proprietatis omnium bonorum, cum qua vel de proximo, aut saltem in futurum, usufructus venit consolidandus morte usufructuarii, & aliis modis dicendis *infra*: idè rationi ipsi consonum est, ut ipse teneatur ad solvendum æs alienum: nec in hoc reperitur aliquid immutatum, ut contendit Morla ubi *suprà*, d. *quæst.* 2. n. 6.*

Nunc extenditur, & limitatur prædicta resolutio nonnullis modis consideratis per Menochium, qui ipse omnino videndus erit *lib. 4. dist. presumptione* 143. n. 11. & 12. & 15. & 16. cum *seqq. usque in finem presumptionis*. Et declaratur, ut procedat etiam, quando debitum solvendum versatur circa expensas funerum, & infirmitatis; nam adhuc tenetur hæres de bonis hæreditariis solvere dictas expensas, & non usufructuarius, ut cum Parisio, Rolando, & Francisco Marco, resolvit novissimè Petr. Ricciardus ad §. *constituitur, nu. 25. fol.*

fol. 139. *Instit. de usufructu*: & ante eum latius probavit Borgninus Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, numero 217. *versic. Secundo casu, quando debitum, fol. 425.*
26 Quarta constituendum est ex dictis hæctenus hoc capite, & nonnullis capitibus præcedentibus, aliisque superioribus hujus libri; satis constare resolutionem cujusdam quæstionis hujus materiæ: quæ, inquam, ante omnia debeant de corpore hæreditatis deduci, eum usufructus omnium bonorum relinquatur. Si quidem legata omnia, æs alienum, fusesis ac infirmitatis impensas deducendas fore, *suprà* probavimus; alia etiam non pertinere ad usufructuarium, si ve excipienda fore à generali usufructus omnium bonorum legato, plene scriptum reliquimus aliis capitibus, *suprà*, hoc eodem libro. Et in hoc dubio sic explicarunt Cephalus in *conf.* 479. num. 52. & in *conf.* 563. numero 31. lib. 4. Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, num. 96. in *princ. fol. 269. & num. 97. fol. 277.*
27 Quinto & ultimo constituendum est, dubium esse, utrum quemadmodum usufructuarium omnium bonorum conveniri non potest à creditoribus hæreditariis, nec ad solvendum eisdem æs alienum tenetur; sic nec contra debitores hæreditarios agere possit ipse; & consequenter debitorum exactio ad quem, an ad hæredem, an ad usufructuarium omnium bonorum pertineat? In qua quæstione Rolandus in *conf.* 8. n. 19. lib. 2. ex mente communi dicendum putavit, Fructuario non dari actiones nec debitorum exactiones permitti; qui tamen pecunias exactas usufructuario præstare debet, & ab eo cautionem recipere: & sic, fructuarius ad proprietatem, si ve sortem ipsam principalem debitam exigendam agere non potest absque mandato; ad usufructum verò, adita hæreditate, non prohibetur agere, & reali & personali actione, ut procurator in rem suam, ut etiam probarunt Borgninus, Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, n. 198. fol. 392.
28 Grassus §. *legatum, quæst.* 34. Burlatus in *conf.* 123. n. 14. lib. 1. Achilles Pedrocha in *conf.* 7. num. 174. qui n. 179. Cornei, & aliorum auctoritates, quas retulit pro contraria parte, d. num. 174. in *fine*, procedere dicit, quoad fructus sortium, seu nominum, ut puta annuorum reddituum, vel censuum, ut ea possit exigere usufructuarium omnium bonorum, non autem ipsam sortem & refert Ruinum sic declarantem in *conf.* 206. numero 29. *vers. præterea ipse, vol. 2.* Deinde num. *seqq. quæst.*
29 b. ex num. 182. usque ad num. 189. quasi necessario, & consequenter ex superiori resolutione dicendum infert, quòd instrumenta, & aliæ scripturæ bonorum, & jurium testatoris apud hæredes debent remanere, non autem apud usufructuarium. Et reddit rationem quia si hæredi concessa est exactio debitorum, eidem quoque omne id censetur concessum, sine quo exactio ipsa fieri non potest, ut cum Ruino loco relato, *suprà*, latius probavit *ibidem*. Et de his hæctenus, quæ ut vides, nulli erant antea sic elaborata, aut digesta.

CAPUT LX.

Hæres an, & quomodo detrahere possit Quartam Falcidiam de legato usufructus omnium bonorum? ubi Borgnini Cavalcani praxis, & resolutio in hac materia probatur, & legibus hujus Regni applicatur: Deinde cum aliis defenditur Quarta Falcidiæ, & Trebellianæ detractionem hodie locum habere, tametsi jure Regio testamentum valeat absque hæredis institutione.

SUMMARIUM.

1 Usufructuarium omnium bonorum, solutis debitis, &

satisfacto testamento, omne aliud quòd superest ex patrimonio, & bonis defuncti, habere debere pro tempore vitæ suæ ad utendum fruendum, & usufructuandum.
2 Hæres, utrum deducere possit Quartam Falcidiam de legato usufructus omnium bonorum? & num. *seqq.*
3 Hujus Capituli dubium, cur propositum ab Authore.
4 In quæstione superiori, quòd attinet ad jus commune, veratraditur, & communis resolutio.
5 Communis resolutionis praxis proponitur, & nonnulla resoluta per Cavalcanum probantur.
6 Quarta Falcidiæ, & Trebellianicæ deductio, utrum hodie cessare debeat, eo quòd testamentum valeat absque hæredis institutione? & num. 11.
7 Falcidiæ, & Trebellianicæ remedium, quare jure communi introductum fuerit?
8 Falcidiæ, & Trebellianicæ in origine, si ve ratione introductionis conveniunt: idcirco Falcidiæ nomine plerumque appellatur Trebellianica apud Jureconsultos.
9 Sed in aliis multis differunt.
10 Proponitur ratio præcipua dubitandi in quæstione proposita *suprà*, num. 6.
11 Et vera resolutio radiatur.
12 Antonium Gomez. constituentem de jure Regiæ discriminis rationem inter Falcidiam & Trebellianicam, rectè consuetam per Molinam.
13 Communem resolutionem de qua *suprà*, num. 4. procedere etiam de jure hujus Regni.
14 Extraneus hæres institutus post mortem uxoris legataria usufructus, an possit detrahere usufructum Falcidiæ? remissivè.

Hæres, an usufructuarium exigere debeat credita, & persolvere debita, aut qualiter æris alieni deductio, & solutio fieri debeat, satis distinctè, & plene capitibus præcedentibus actum est, eidemque constitutum, & probatum, Usufructuarium omnium bonorum, solutis debitis, & satisfacto testamento, omne aliud quòd superest ex patrimonio, & bonis defuncti habere debere pro tempore vitæ suæ ad fruendum, utendum, & usufructuandum: quod ultra relato *ibi*, rectè etiam advertit Hippol. Riminald. in *conf.* 171. n. 8. lib. 2. Nunc verò prætermitti non potest, utrum hæres deducere possit Quartam Falcidiam de legato usufructus omnium bonorum, si æstimatio usufructus excedat dodrantem, & quartam partem hæreditatis, hoc est, si sit majoris valoris & æstimationis proprietatis hæredi relicta.
Quam quæstionem licet ab aliis tractatam videam, inter quos latius agit Borgninus, Cavalcanus, quem statim referam; idè tamen tractare hoc capite decrevi, ut ostenderem, an quæ de jure communi statuta sunt, de jure hujus Regni procedere possint, si ve jus Regium utrum juri communi in aliquo repugnet? Et quòd attinet ad jus commune, hæredem institutum posse Falcidiam detrahere de legato usufructus omnium bonorum, tenuit glossa unica in l. uxori meæ; ff. de usufructu legato. Bartolus in l. Titia cum testamento, §. finali, n. 7. de *legatis* 2. Et quamvis Castrensis in *conf.* 459. n. 2. vol. 2. hoc dubium moveat, & non dissolvat, communem esse omnium resolutionem constat ex Andrea Gaill. *practicarum observationum, lib. 1. observat.* 133. num. 5. Grassus §. *legatum, quæst.* 36. n. 8. intelligendum tamen in hunc modum, ut cum æstimatio usufructus excedit dodrantem, si ve quartam partem hæreditatis, hoc est, quoties facta computatione valoris proprietatis eorum bonorum, quæ hæredi relicta sunt, & æstimationis redduorum usufructus toto tempore vitæ usufructuarii usufructus est majoris valoris & æstimationis proprietatis ipsius ad hæredem pertinentis ita ut excedat dodrantem; tunc hæres institutus detrahere possit Falcidiam de illo usufructu, & coniequenter, usq; ad Falcidiam non habebit fructuarius usufructum, si ve non fruetur illo: enim verò remanere debet penes ipsum hæredem, ne institutio sit inanis; si verò usufructus sit minoris redditus, & æstima-

mationis proprietatis, & non tangit dodrantem, non erit locus Falcidiae: sic scribunt Glossa, Bartol. & Doctores communiter, per illum text. in l. 1. §. si usufruct. ff. ad legem falcidiam. Socin. jun. in cons. 122. col. 1. vol. 1. Craveta in cons. 17. nu. 1. & in cons. 119. nu. 6. vol. 1. Natta in cons. 297. n. 6. & 7. part. 2. Borgnin. Cavalcanus, qui refert alios, de usufructu mulieri relicto, n. 225. fol. 430. & scribit praxim hujus resolutionis, constituens primò, hanc Falcidiam sic detrahendam de fructibus usufructus, ut primò aestimari debeant ex una manu omnia bona relicta hæredi instituto; & sic proprietates bonorum ex altera manu usufructus dictorum bonorum, deductis expensis usufructuarii. Secundò haberi debere considerationem ad quantitatem, & qualitatem bonorum, an sint magni valoris, & parvi redditus, vel è contrà parvi valoris, & magni redditus. Tertio ad qualitatem personæ, cui legatus est usufructus, an sit juvenis, vel senex, vel mediocris ætatis; majoris enim æstimationis erit usufructus relictus juveni, quia plus durabit, quàm seni: de quo vide etiam Joann. Vincent. Honded. in cons. 39. num. 80. vol. 2. Quarto, calculum, sive computationem valoris proprietatis bonorum, & æstimationem redditus usufructus, ætatisque, qua præsumitur, usufructum duraturum, fieri debere juxta dispositionem l. hereditat. ff. ad legem falcidiam, junctis his, quæ scripserunt Bartol. Alexander, Casteris, & Doctores communiter, Covarr. Roder. Ivarez, & alii relati per eundem Cavalcanum ibid. d. n. 225. in fine, hoc est, quod usufructuarius præsumatur vivere à prima ætate usque ad annos triginta, & usque ad istud tempus fieri debet æstimationis usufructus; & si haberet decem annos, per viginti annos erit æstimandus usufructus; si viginti, per decem; si viginti quinque, per quinque; & ab annis triginta, ultra præsumitur vivere usque ad annos sexaginta; & ultra annos sexaginta erit fiendum computum respectivè, ut supra de prima ætate dictum est: idque ex communi omnium sententia in d. l. hereditatum. Quintò & ultimò constituit, quod in prædicta æstimatione & taxatione usufructus, possit usufructuarius plus & minus vivere, ut de se patet: idèd per hæredem præstanda erit cautio usufructuario de restituendo in casum minoris ætatis, & finiti usufructus, & è converso, usufructuarius cavebit hæredi de augendo Falcidiam in usufructu, in casu majoris æstimationis & ætatis, per textum in d. l. hereditatum, & communes Doctorum resolutiones, ibid. de quibus vide omnino Hippolyt. Riminald. in cons. 170. ex nu. 18. cum multis sequent. usque in finem consilii, lib. 2. ubi plenè agit, an decisio l. hereditatum, ff. ad l. falcidiam, habeat locum in legato usufructus. Atque ex dictis ibi constat apertè, præfatam quæstionem rectè resolutam per Cavalcan. quod attinet ad jus commune.

Videamus nunc, utrùm resolutio hæc de jure Regio procedere possit; quod ex alio pendet: an scilicet de jure hujus Regni, Quartæ Falcidiae, & Trebellianicæ deductio cessare debeat, eo quod testamentum valet absque hæredis institutione, vel si hæres institutus noluerit, aut non potuerit hæreditatem adire, ex l. 1. tit. 4. l. 5. novæ collect. Regiæ. Namque jure communi Falcidiae, & Trebellianicæ remedium idèd introductum fuit, ut hæredes testamento scripti facilius ad hæreditatem adeundam commoverentur, & ita ultimæ defunctorum voluntates effectum sortirentur, quæ aliàs omissa aditione irritantur, utpotè cum ex non aditione vires testamenti corrumpant omnino, ut in proposito optimè advertunt Alciatus paradoxorum, lib. 5. cap. 19. Craffus receptarum sententiarum, §. falcidia in princ. n. 5. Molina de Hispanor. primogeniis, lib. 1. cap. 17. num. 9. vers. nec obstat si dicatur. Duarenus de lege falcidia, cap. 7. Hotmannus variar. disputacion. cap. de Quarta Pegasiana, pag. 1. & novissimè his non reatis Antonius Pichardus ad principium, Institut. de lege falcidia, num. 26. fol. 1042. Et in hoc conveniunt Falcidia & Trebellianicæ

ca, hoc est in origine, sive ratione introductionis; idcirco Falcidiae nomine plerumque appellatur, atque significatur Trebellianica apud Jureconsultos in l. deducta, §. qui post tempus, in vers. nummis centum, ff. ad Trebellianum, l. pater filiam, l. Titias. si hæres, ff. ad legem falcidiam; & unum pro alio sumitur. Glossa verbo, falcidia in l. si ut allegas, & in l. quinquam, verbo, legis, C. eodem titulo. In aliis tamen multis differunt, quæ diligenter congestit Berengarius in repetitione l. in quartam, præfatione 3. ff. ad legem falcidiam. Sed cum hodie ex dicta lege Regia conserventur testamenta, atque ultimæ testatorum voluntates effectum fortiri possint, etiam si testator hæredem non scripserit, vel quamvis scriptus hæres hæreditatem adire recusaverit, jam hodie non videtur necessarium Quartæ Falcidiae & Trebellianicæ remedium, sumpto argumento à cessante ratione legis, & quia correctæ ratione legis & lex ipsa correctæ cenferi debet. Quibus & aliis rationibus hanc sententiam defendunt Anton. Gomez. Spino, & alii, qui præcitantur ab his, quos statim referam, & eorum sententiam omnino probandam existimat novissimè, atque Matiençum, & alios refert (qui tamen contrariam tenent) Hieronymus de Cavallos Communium contra communes, quæst. 995. in fine, fol. 261. Contrariam verò opinionem, scilicet nec legem falcidiam, nec Senatusconsultum Trebellianum esse sublatum; imò & hodie, sicut & olim procedere debere, securè firmant, & concludenter fundant D. Antonius de Padilla in l. eam quam, nu. 109. C. de fideicommissis, Burgos de Pace, in l. 3. Tauri, num. 962. cum seqq. Molina de Hispanorum primogeniis, lib. 1. d. c. 17. nu. 9. & 10. Lara in repetitione l. si quis à liberis, §. utrum, nu. 18. ff. de liberis agnoscendis: qui duo rectè improbant Anton. Gomez. dicentem ex d. l. l. regia sublatam esse hodie Falcidiam non verò Trebellianicam, cum revera inter unum, & alterum congrua differentia ratio constituit non possit; idem etiam tenent Parladiorius rerum quotidianar. lib. 1. cap. 11. Joan. de Matienço in dist. l. 1. tit. 4. lib. 5. glossa 19. n. 5. & n. 11. & n. 18. & tribus seqq. & Alphonfus de Azevedo ibi num. 121. Gratianus reg. 200. in fine, & clarè sentit Tellus Ferdinandez in l. 3. Tauri, 3. part. num. 4. ii quidem omnibus satisfaciunt, quæ pro contraria parte excogitari possunt, atque latissimè omnium (qui ipse hanc partem optimè fundat) Antonius Pichardo ad principium, Institut. de lege falcidia, videndus ex num. 26. usque ad num. 51. Inde & consequenter inferitur dicendum, decisionem textus in d. l. 1. §. si usufructus, & in l. hereditatum, ff. ad legem falcidiam, & communes Doctorum resolutiones relatas supra incorrectas remanere hodie, & procedere debere, sicut & olim; idcirco cum casus evenerit, Quartam Falcidiam, & Trebellianicam locum habituram in legato, aut fideicommissio usufructus omnium bonorum: quod est mente tenendum, & notandum; solent enim frequentè testatores ære alieno gravati, uxores relinquere usufructuarias omnium bonorum, ita ut solutis debitis, impletoque testamento, legatum usufructus in maxima æstimatione excedat dodrantem: tunc enim habita æstimatione juxta rationem superius dictam, Quartæ Falcidiae deductio concedenda erit hæredi de legato usufructus omnium bonorum, modo, & forma in initio hujus capituli propositis.

Quòd si hæres non simpliciter, aut purè institutus fuerit, sed post mortem uxoris, cui usufructus omnium bonorum legatus sit, hærede, ut dixi, post mortem ejusdem instituto, an hæres possit detrudere usufructum Falcidiae? plenè disserit: & Pauli de Montepico traditiones optimè impugnat Menochius libro 4. præsumptione 141. num. 45. & 46.

CAPUT LXI.

Usufructus, an, & qualiter finiatur morte, & cum proprietate consolidetur? Reipublicæ, Civitati, Ecclesiæ, aut Fisco relictus, quanto tempore duret? Cum morietur legatarius, vel ab eodem post mortem suam, cur inutiliter legari dicatur? Item, an & quando censeatur testator jus duntaxat legasse, quod habebat in re. Demùm si pro se, & hærede, vel hæredibus suis usufructus ipse relinquatur, an, & quare ultra primum legatarii hæredem non extendatur? Et ibid. hæredum mentio quomodo in contractu, testamento, & omni alia dispositione accipienda: quamplurimæ leges in proposito declaratæ, atque elegans, & brevis resolutio in hac materia tradita.

SUMMARIUM.

- 1 Usufructum extinguere multis modis, ex parte rerum, personarum, deficiente conditione, & tempore.
- 2 Vel quinque modis amitti, finiri duobus.
- 3 Usufructum morte fructuarii finiri, & cum proprietate consolidari.
- 4 Menochii resolutio in consilio 201. num. 26. libro 3. relata, atque in proposito hujus materiæ commendata.
- 5 Regule in dubio standum, donec contrarium probetur, & pro ea pronuncianandum.
- 6 Regulam qui habet pro se, intentionem suam fundatam habere dicitur.
- 7 Usufructuarii mortis naturalis possessio finitur, quæ apud eum erat, & civilis possessio proprietarii ipso jure ad se trahitur illam naturalem, quæ erat penes fructuarium.
- 8 Usufructuario mortuo, usufructus consolidatur cum proprietate ipso jure, nec est necesse, quod proprietario restituitur aliqua fiat.
- 9 Usufructu finito, non obstante statuto, ex cuius dispositione possessio continuatur in heredem, potest proprietarius propria auctoritate recipere possessionem naturalem usufructuarii, ut eam jungat civili, nec per hoc incidit in pœnam aliquam: itaque latius explicatur remissive.
- 10 Usufructus, sicuti morte usufructuarii finitur, sic & omnis ipsi fructuario ratione usufructus injunctum, etiam quod videbatur ulterius durare ex verbis dispositionis.
- 11 Usufructu finito, finiuntur & alimenta, quæ ex dispositione testatoris ab usufructuario præstanda erant alicui, nec ab alio potest legatarius consequi illa.
- 12 Alimenta præstandi obligatio, regulariter durare debet toto tempore vitæ legatarii, etiam mortuo hærede, vel capite minuto.
- 13 Usufructus, cur morte usufructuarii fingitur? ubi duplex ratio redditur.
- 14 Usufructus mortuo proprietario, non finitur, sed durat quousque fructuarius vivit, prout latius explicatur remissive.
- 15 Usufructus inutiliter legatur, cum morietur legatarius, servitus verò prædialis sic potest jure legari.
- 16 Usufructus legatum inutile esse, si fructuarius legaverit usufructum, quem habet in re aliena; item si res, quarum usufructum tantum obtinet, simpliciter legaverit, cum Communi.
- 17 Testator in dubio censetur legare duntaxat jus quod habet in re, etiam si tale jus morte ipsius sit perituum: ubi quarundam legum ratio redditur, & præfata doctrina quamplurimis exornatur, remissive; & vide num. sequenti.

- 18 Nonnulla annotata novissimè in proposito per Antonium Pichardum, damnantur, ejusdem interpretatio ad textum in l. uxor patris, C. de legatis, improbat, & communis Doctorum resolutio recipitur.
- 19 Usufructus legatum etiam expressim perpetuo Reipublicæ, vel Civitati, aut Ecclesiæ relictum, centum annis finiri.
- 20 Legatum annuum Reipublicæ, Civitati, Collegio, aut Ecclesiæ perpetuo, aut simpliciter relictum minime extingui centum annorum decursu; sed ultra procedere, donec Reipublica ipsa finiatur, cum Rogerio, & aliis multis, contra Hugolinum, & Bartolum.
- 21 Usufructus fisco relictus, utrum centum annorum decursu finiatur?
- 22 Usufructus relictus civitati, vel civibus, amitti potest non utendo per modum, & tempus à lege constitutum, sed & quasi morte civitatis finiri potest, puta, si hostile aratrum in eam civitatem inducatur, aut aliter ipsa intereat.
- 23 Aratrum civitati inducere, quid & quibus inditum.
- 24 Proponitur difficultas textus in §. 1. in vers. ne tamen in universum, Institut. de usufructu, & Raphaelis Fulgosi solutio probatur.
- 25 Usufructus relictus alicui pro se, & hærede, vel hæredibus suis, ultra primum legatarii hæredem non extenditur: ubi agitur de ratione textus in l. antiqutitas C. de usufructu.
- 26 Et quorundam sententia non probatur.
- 27 Naturam rei, de qua agitur, in omni materia, & dispositione attendendam.
- 28 Redditur vera ratio ad textum antiquitas, C. de usufructu, & nonnullis juribus in contrarium adductis respondetur.
- 29 Hæredis, vel hæredum mentio, quomodo accipienda in contractu, testamento, & omni alia dispositione: & an primus hæres tantum, vel etiam posteriores comprehendantur? ubi nonnulli Auctores congeruntur in unum, qui hac de re, & late, & utiliter etiam tractarunt.

Pro absoluta atque expedita hujus Capituli explanatione, in quo de extinctione, & fine usufructus incipimus tractare: in primis constituere necessarium erit, Usufructum extinguere multis modis, ex parte rerum personarum, deficiente conditione, & tempore, ut in hac materia non male constituit Petrus Gregorius in hystagmate juris, lib. 4. cap. 5. n. 3. 1. part. vel, ut inquit Francisc. Hotmannus, ad titul. ff. quibus modis usufructus amittatur, in principio, & late declarat per totum, Usufructum quinque modis amitti, finiri duobus: amittitur capitis minutione, rei mutatione, non utendo, in jure cessione, & consolidatione: finitur morte, & tempore. Cujacius etiam in paratit. ad eundem titulum, folio mihi, 43. dicens Usufructum amitti capitis deminutione, morte, tempore, rei mutatione, non utendo, cessione in jure, domini acquisitione; quibus tamen modis proprietates non amittitur. Quæ omnia plenissimè, breviter tamen, atque distinctè attingendo, ut à morte incipiam, dicendum est: plus quàm certum esse, usufructum morte fructuarii finiri, & cum proprietate consolidari, ut ex tunc incipiat proprietarius plenam in re habere proprietatem, per textum in §. finitur, Institut. de usufructu, l. corruptionem, C. eodem titul. l. 3. §. finali, ff. quibus modis usufructus amittatur, l. 5. ff. de usufructu legato. l. 24. tit. 31. partia 3. Julius Paulus lib. 3. Sententiar. tit. 6. vers. sic usufructus, ubi Cujacius, & alii locis referendis infra. Borgnin. Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, num. 81. in fine, num. 137. in fine, num. 178. & n. 229. fol.